

Історичне минуле

Зовнішня політика України на зламі тисячоліть (погляд зсередини)

Дмитро Ткач

SUMMARY

The foreign policy of Ukraine in 1998 - 2000, when Borys I. Tarasiuk was the Minister, is analyzed in this article. The main directions of transformational change of the Ministry activity that allowed in the short term to make its performance more efficient and result-oriented are defined. The author analyzes in detail the reorganization of Ministry, implementation of electronic document flow, introduction of fundamental changes in recruitment and placement of staff.

The characteristic of Minister Borys I. Tarasiuk activity at this position is given, the strengths of his work that became the basis of achievements of Ukraine in the field of foreign policy during this period are highlighted.

Keywords: Ukraine, foreign policy, Borys I. Tarasiuk, the structure of the Ministry, e-governance, human resources management.

Міністерство закордонних справ у будь-якій країні уповноважене урядом чи президентом здійснювати зовнішню політику держави. Від ефективної, професійної, злагодженої роботи дипломатичного відомства країни значною мірою залежать її успіхи на міжнародній арені. Україна ще за часів УРСР мала своє зовнішньополітичне відомство, але українські

дипломати того періоду були позбавлені можливостей діяти самостійно і були вимушені виконувати вказівки Москви, суворо дотримуючись настанов із радянської столиці.

Здобуття державної незалежності України вимагало невідкладної трансформації тогочасного МЗС у повноцінне зовнішньополітичне відомство, яке відповідало б світовим вимогам. На жаль, у перші пострадянські роки бракувало і професійних кадрів, і коштів. Нагадаю, що на той час в МЗС працювало близько 60 дипломатів. Маючи кістяк досвідчених фахівців у сфері багатосторонньої дипломатії, одиниці мали досвід двосторонньої дипломатії.

Тож, коли у 1991 році настав час створювати посольства у зарубіжних країнах, виникло безліч проблем. Автор цих рядків на прохання тодішнього першого заступника МЗС М.П. Макаревича провів семінар-колокіум з керівниками підрозділів міністерства, головною темою якого була саме двостороння дипломатія. Півтори години тривала лекція і півтори години відповіді на запитання. До речі, всі учасники тієї наради потім представляли Україну за кордоном.

Перші кроки української незалежної дипломатії здійснювалися під керівництвом Міністра закордонних справ України А.М.Зленка.

Наступним главою зовнішньополітичного відомства України у серпні 1994 року став видатний український дипломат Г.Й. Удовенко. Геннадій Йосипович у 1985-1992 рр. працював Постійним представником України при ООН (м. Нью-Йорк), із вересня 1992 р. до серпня 1994 р. - Надзвичайним і Повноважним Послом України в Польщі.

25 серпня 1994 року Геннадія Удовенка призначають Міністром закордонних справ України. У 1997 році його обирають Президентом 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (вересень 1997-вересень 1998 рр.). Представляв Україну на численних сесіях і конференціях ООН та інших міжнародних організацій. Головував на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки, Економічної і Соціальної Ради ООН. Обирався Головою економічного і спеціального політичного комітетів Генеральної Асамблеї ООН.

Геннадій Йосипович Удовенко був зовнішньополітичним стратегом, мислив на багато років уперед, був знаним дипломатом у міжнародній спільноті, його поважали колеги і навіть недруги нашої держави. Він був трудоголіком, кожний день працював до ночі, а приходив на роботу рано вранці. Але були і вади в його роботі, а саме - він левову її частку брав на себе, а апарат міністерства був відсторонений від вирішення стратегічних завдань, працюючи на поточну роботу.

У квітні 1998 року Міністром закордонних справ України став Б.І. Тарасюк, перед яким постало завдання повністю перебудувати роботу зовнішньополітичного відомства, забезпечити роботу українських дипломатів як єдиної команди. З перших днів своєї роботи на новій посаді Б.І. Тарасюк визначив головні напрями зовнішньополітичної служби України, а саме:

- євроатлантична та європейська інтеграція України. Лише нагадаємо, що вже 11 червня 1998 р. Президент України Л. Кучма затвердив Стратегію інтеграції України до ЄС, де були визначені пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 року, протягом якого мали бути створені передумови для набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС [1]. Щодо Північноатлантичного Союзу, то тут головним документом стала Хартія про особливе партнерство між Україною і НАТО, розроблена за активної участі Б. І. Тарасюка і підписана під час Мадридського саміту 9 липня 1997 р. [2];

- активне просування інтересів України у провідних міжнародних організаціях: ООН, РЄ, ОБСЄ;
- утвердження стратегічного партнерства із США та Росією;
- розвиток взаємовигідних двосторонніх відносин із сусідніми країнами та країнами світу;
- захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном;
- сприяння розвитку зв'язків із зарубіжними українськими громадами та надання цим громадам підтримки.

Для виконання цього завдання потрібно було перебудувати структуру міністерства, яка сформувалася стихійно у перші роки державної незалежності України. На той час у МЗС працювало два перших і чотири заступники міністра. Кожен із них курував певні управління і відомства. Проблема була у тім, що коли цей керівник їхав у відрядження, то його підрозділи не могли завізувати важливі документи, а серед них були і термінові, які вимагали негайної реакції Центру.

Враховуючи це, було вирішено побудувати роботу міністерства за блочним принципом, що передбачав двох керівників-заступників міністра у кожному блоці. Таким чином, у разі відрадження одного з керівників, інший мав повноваження виконувати його функції. Усього було створено три великі блоки:

- блок євроатлантичної інтеграції та економічного співробітництва;
- політико-правовий блок;
- адміністративно-фінансовий блок.

Блок євроатлантичної інтеграції та економічного співробітництва очолювали перший заступник Е.Р. Бершеда та заступник А.К. Орел, і до нього належали наступні підрозділи:

- Управління економічного та наукового співробітництва(УЕНС).

На нього було покладено завдання економізації української зовнішньої політики. Це управління не лише відповідало за двосторонні економічні відносини України, а й курувало співпрацю зі світовими економічними організаціями, на кшталт Світового банку та МВФ, займалося міжнародною допомогою у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

- Управління Європейського Союзу (УЄС).

Цей підрозділ було створено у 1998 р. за ініціативи Б.І.Тарасюка, і його поява сама по собі засвідчила пріоритетність відносин з ЄС. Управління мало забезпечити координацію усіх урядових структур України з ЄС. Інший великий блок питань - політичні відносини з ЄС, які мали пріоритетне значення.

- Управління євроатлантичної інтеграції (УЄІ).

Також створено у 1998 р. за ініціативою міністра. До його компетенції належали питання відносин, з одного боку, з військово-політичними інституціями - такими як НАТО і Західноєвропейський Союз, а з іншого - з такими багатосторонніми європейськими структурами як Рада Європи та ОБСЄ. Відповідно це управління працювало в тісному контакті з постійними представництвами України при цих організаціях. Співробітники цього підрозділу регулярно входили до складу офіційних делегацій на переговорах із цими міжнародними спільнотами, тісно співпрацювали з секретаріатом Верховної Ради України, фракціями та відповідними парламентськими комітетами.

- Друге територіальне управління (ІІ ТУ).

Відповідало за двосторонні відносини з країнами Західної та Північної Європи. Утворене у 1998 р. в результаті розділу величезного за сферою компетенції Управління Європи та Америки.

- Управління міжнародних організацій (УМО).

Це одне з небагатьох структурних підрозділів МЗС, яке залишилось ще з часів УРСР. Його головним завданням була організація співробітництва України в рамках Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій. Дипломати управління вели велику роботу з підготовки участі українських делегацій у роботі органів ООН, у першу чергу, на ГА ООН і на інших важливих міжнародних форумах, надавали необхідну допомогу представництву України при ООН та інших представництв при міжнародних організаціях.

- Управління державного протоколу (УДП).

Це також один із найстарших підрозділів міністерства. До його компетенції належали питання організації візитів керівництва країни за кордон, а також прийом іноземних гостей високого рівня в Україні, підтримка зв'язків із закордонними дипломатичними представництвами в Україні.

- Історико-архівне управління (ІАУ).

Воно збирало, документувало та зберігало документи про зовнішню політику України - як ті, що поступали із центрального апарату, так і ті, що надсилалися закордонними установами.

- Четверте територіальне управління (ІV ТУ).

Також започатковане за ініціативи нового міністра у 1998 р. До його компетенції належали країни Північної та Південної Америки. Звичайно, у першу чергу мова йшла про відносини зі США та Канадою. Стосунки з країнами Латинської Америки, хоч і не були такими значущими, але їм надавали великої уваги.

Політико-правовий блок очолили перший заступник міністра О.О. Чалий та О.І. Майданник. До нього увійшли:

- Управління політичного аналізу та планування (УПАП).

Цей підрозділ був заснований у 1991 р. і першим його керівником був Борис Тарасюк. Він традиційно укомплектовувався найдосвідченішими і креативними дипломатами, які займалися аналізом зовнішньополітичної діяльності країни, як поточної, так і на перспективу, вносили пропозиції щодо подальших кроків України у міжнародних відносинах.

Договірно-правове управління (ДПУ).

Це також дуже важливий підрозділ міністерства. Жодна угода або договір, які Україна готувала на багатосторонньому або двосторонньому рівні, не можуть бути укладені без погодження з ДПУ. Після підписання ці документи зберігаються в архівах Управління.

- Управління контролю над озброєнням та військово-технічного співробітництва (УКОВТС).

Це найбільш закрите та утаємничене управління міністерства. Тут працювали дипломати зі спеціальною військово-технічною підготовкою та дипломати з досвідом роботи у сфері контролю над озброєннями і роззброєнням. У компетенції підрозділу були питання ядерного роззброєння, дотримання режиму нерозповсюдження, контролю над озброєннями і виконання міжнародних договорів у цій царині.

- Перше територіальне управління (I ТУ).

Управління займалося відносинами з більшістю країн СНД, у першу чергу, з Росією, а також участю України в роботі органів Співдружності Незалежних Держав. Діяльності I ТУ Борис Тарасюк надавав особливої уваги, розуміючи, що відносини з РФ та іншими новими незалежними державами відігравали дуже важливу роль у зовнішній політиці України.

- Управління інформації (УІ).

Управління було і в старій структурі, але перед ним було поставлене нове завдання - займатися формуванням позитивного іміджу України у світі. У першу чергу, мова йшла про посилення на цьому напрямі роботи дипломатичних представництв, забезпечення їх відповідною інформацією з ключових питань зовнішньополітичної діяльності країни. Важливим також була робота з аналізу інформаційних повідомлень закордонних установ, передусім тих, які стосуються України.

- Консульське управління (КУ).

Перед цим управлінням, функції якого залишилися незмінними, було поставлено завдання забезпечити в консульських установах за кордоном піклування про потреби українських фізичних та юридичних осіб. Із тим, щоб кожний громадянин України знав, що у разі потреби його завжди захистить українська держава.

- П'яте територіальне управління (V ТУ).

Управління займалося відносинами з країнами Азії, Африки, Близького Сходу та Тихоокеанського регіону. Тут також було поставлено завдання активізації економічної дипломатії, використання можливостей країн регіону для просування українських товарів та послуг.

До цього блоку було віднесено також журнал МЗС "Політика і час".

Адміністративно - фінансовий блок очолювали заступники міністра Сардачук П.Д. та автор цих рядків. До нього увійшли:

- Загальний секретаріат (ЗС) зі статусом управління.

Цей підрозділ отримував і відправляв десятки тисяч документів від міністерств і відомств України та із закордону, від наших та іноземних дипломатичних представництв, звернень українських та закордонних фізичних та юридичних осіб. Тут також було поставлено амбітне завдання поставити весь цей документообіг на сучасну, комп'ютерну основу, запровадити в Україні перший досвід електронного урядування на міністерському рівні.

- Третє територіальне управління (III ТУ).

До компетенції підрозділу входили двосторонні взаємини з країнами Центрально-Східної Європи, Балкан та Закавказзя. Це були і залишаються надзвичайно важливі регіони для України.

- Управління кадрів та навчальних закладів (УКНУ).

Управління, яке відповідає за підбір, підготовку та розстановку кадрів. Перед цим підрозділом було поставлено завдання зробити прозорим призначення дипломатичних та адміністративно-технічних кадрів, залучити до цієї роботи керівників підрозділів міністерства шляхом створення конкурсних комісій, проведення відкритих конкурсів на посади.

- Управління організаційно-технічного забезпечення (УОТЗ).

У першу чергу, перед УОТЗ стояло завдання комп'ютеризації роботи міністерства. Це завдання було продиктовано часом, кожний дипломат мав опанувати персональний комп'ютер, володіти Інтернетом та орієнтуватися у сучасному Інтернет-полі.

- Центральна бухгалтерія (ЦБ).

Цей підрозділ забезпечував внутрішнє фінансування міністерства.

- Валютно-фінансове управління (ВФУ).

Управління займалося валютно-фінансовим забезпеченням закордонних дипломатичних представництв України.

- Управління справами (УС).

Управління забезпечувало господарську роботу міністерства.

- Управління дипломатичних установ (УДУ).

Цей підрозділ забезпечував потреби закордонних дипломатичних і консульських установ України.

Окрім цього, до адміністративного блоку належали Дипломатична академія при МЗС України, а також представництва МЗС у Сімферополі, Одесі та Ужгороді.

Створена структура дозволила зробити роботу міністерства максимально прозорою та зрозумілою. Нові підрозділи забезпечували реалізацію євроінтеграційних та євроатлантичних цілей зовнішньої політики України.

У період 1998-2000 рр. Україна прагнула грати роль регіонального лідера. Згадаємо лише декілька знакових подій, що забезпечувалися українською дипломатією:

- 5 червня 1998 р. у м. Ялті відбувся саміт глав держав і урядів Азербайджану, Албанії, Вірменії, Болгарії, Греції, Грузії, Молдови, Російської Федерації, Румунії, Туреччини й України. На цьому форумі була створена Організація Чорноморського Економічного Співробітництва [3];

- 14-15 травня 1999 р. у м. Львові пройшов VI саміт президентів країн Центральної і Східної Європи, який став визначною подією у новітній історії України. Лідери восьми держав ЦЄ зосередили свою увагу на темі "Людський вимір Європейської і регіональної інтеграції та його роль у будівництві нової Європи" [4];

- у вересні 1999 р. в Ялті було проведено саміт Балтійсько-Чорноморського співробітництва "В інтегровану Європу XXI століття - без ліній розподілу". На цьому міжнародному форумі були керівники 22-х балтійських та чорноморських країн [5];

- жовтень 1999 р.: у Лівадійському палаці був проведений саміт голів урядів країн СНД [6.С.211].

Із перших кроків роботи на посаді Міністра закордонних справ України Б.І. Тарасюк перед відповідними службами поставив завдання реформувати систему оплати праці працівників дипломатичних установ за кордоном. Справа у тім, що попереднє керівництво взяло за основу радянську систему оплати праці. При цьому заробітна плата відрядженим за кордон виплачувалася в українській національній валюті в МЗС, а кошти за кордоном сплачувалися як компенсація за перебування у країні акредитації. Передбачалося, що оплату за квартиру, експлуатацію машини, медичне страхування сплачувало диппредставництво.

Міністр запропонував революційні зміни. По-перше, виділяти кошти на утримання працівників дипломатичних представництв за кордоном з урахуванням видатків на проживання, включно з оплатою за квартиру, експлуатацію машини, медичне страхування. По-друге, використовуючи дані Секретаріату ООН, раз на два роки індексувати кошти на утримання працівників дипломатичних представництв за кордоном. По-третє, виплачувати кошти на утримання дитини до семи років. По-четверте, доплачувати 15% до утримання в країнах, де ведуться бойові дії або відбуваються громадянські конфлікти. По-п'яте, доплачувати 20% від утримання посла його дружині/чоловіку за виконання протокольних функцій і втрату заробітку в Україні. Всі ці пропозиції, за винятком першої, були підтримані Міністерством фінансів та затверджені Кабінетом Міністрів України. До речі, ці норми фінансування діють і донині.

Наступне завдання, що терміново потрібно було вирішити - забезпечити компактне розміщення підрозділів міністерства в будинку на Михайлівській площі. За роки перебування МЗС у цій будівлі кабінети управлінь були розкидані по всьому приміщенню. Наприклад, валютно-фінансове управління розташовувалося на п'яти поверхах, що ускладнювало виробничий процес. Це, начебто просте завдання, було виконати доволі складно. У чому переконався на власному досвіді автор цих рядків під час оптимізації використання приміщень міністерства, яка була йому доручена міністром.

Ще один напрям, що знаходився під особливим контролем Бориса Тарасюка, - запровадження комп'ютерних технологій. У березні 2000 р. МЗС презентувало власний веб-сайт, створений за кошти Програми розвитку ООН (ПРООН) у рамках пілотного проекту "Зміцнення потенціалу МЗС України".

Наступне завдання стосувалося наведення порядку із документообігом. Розпочали із того, що призначили керівником загального секретаріату досвідченого дипломата Ганну Кармадонову. Ми розуміли, що для вирішення цієї надзвичайно складної проблеми потрібно застосувати можливості електронного урядування. Нам вдалося знайти фахівців у сфері AP-технологій, які зголосилися створити електронну систему документообігу міністерства. Компанії "Геос-інформ" та "Інтерактивні системи" погодилися налагодити комп'ютерну мережу та "Систему електронного документообігу МЗС України". Але в той час Інтернет в Україні тільки зароджувався і для комунікації між комп'ютерами потрібно було змонтувати десятки кілометрів кабелів. Проблема була в грошах. Потрібно було знайти значні кошти для реалізації цього проекту.

Ми звернулися до керівництва ПРООН із проханням фінансувати розробку та впровадження системи електронного документообігу МЗС. Ці кошти були виділені. Протягом трьох місяців була розроблена відповідна комп'ютерна програма і проведені всі необхідні роботи по її впровадженню у життя. 4 січня 2000 р. була запущена "Система електронного документообігу МЗС України". Оскільки робота була організована за принципом "клієнт-сервер", зменшувалася потреба у фінансових видатках на впровадження системи і збільшувалася кількість місць у мережі. Це також дало змогу одночасно працювати в мережі значній кількості користувачів, не сповільнюючи процес обробки бази даних.

Система дала можливість значно прискорити та уніфікувати способи обробки документів, створила умови для ефективного контролю їх використання, швидкого доступу користувачів до інформаційних ресурсів, нагромаджуваних за допомогою системи бази даних, довела свою ефективність при проходженні документів та їх обробці у підрозділах МЗС. Особливо корисною була можливість використання НТМ-технології для статистичної обробки даних, альтернативних способів пошуку документів, здійснення контрольних функцій. Система давала змогу швидко визначити місцезнаходження та виконавців документа на різних етапах його проходження. Ще однією позитивною властивістю системи була лабільність - можливість внесення поправок та вдосконалень, не перериваючи її роботи. Успішний досвід використання системи в МЗС дав підстави запланувати впровадження "Системи електронного документообігу" в закордонних установах у 2001 р. [7].

Це була перша в Україні, введена на рівні міністерства, програма електронного урядування. Ця тема в українському уряді стала на порядок денний тільки через десять років.

Спеціальні програми було складено для бухгалтерського обліку, кадрової політики, обліку та контролю за діяльністю міністерства і закордонних місій, створена й активно застосовується пошукова машина "Інтердок" для користування міністерською базою даних.

Впровадження всіх цих програм потребувало відповідної підготовки дипломатичного та адміністративно-технічного складу МЗС. Із цією метою були створені спеціальні курси комп'ютерної грамотності, на яких пройшли навчання сотні працівників відомства.

Ефективна реалізація важливих завдань, які перед міністерством ставив Президент України, вимагала продуманої роботи з підбору, підготовки та розстановки дипломатичних кадрів. Міністром було ініційовано створення двох кадрових комісій: з відбору дипломатичних кадрів та адміністративно-технічного персоналу. Причому робота комісій була організована таким чином, що спочатку розглядалися кандидатури з центрального апарату, а вже потім проводилися відкриті конкурси, у яких міг взяти участь будь-який громадянин України. Відповідне повідомлення про оголошення конкурсу оприлюднювалося на веб-сайті МЗС. Така система виключала корупцію у кадрових призначеннях, робила прозорою систему підбору кадрів.

Окремо потрібно сказати про стиль та методи роботи Міністра закордонних справ Б.І.Тарасюка. Борис Іванович був надзвичайно вимогливим до себе, і того ж самого вимагав від усіх працівників міністерства. При ньому щотижнево проходили засідання керівного складу, де заступники міністра, керівники підрозділів доповідали про виконане за тиждень та заплановане на наступний. Регулярно проходили засідання колеги міністерства. Питання, які там обговорювалися, детально вивчалися, обговорювалися із подальшим прийняттям конкретних рішень.

Міністр щоденно проводив наради із заступниками, на яких велися дискусії з актуальних питань діяльності МЗС. При цьому, коли йшлося про підготовку візитів на найвищому рівні, то на нараду запрошувалися всі причетні до цього заходу. Наприклад, навіть третій секретар, який курував країну (зараз їх називають деск-офісери), до якої планувався візит, і саме він розпочинав доповідати про стан підготовки візиту.

Велика увага приділялася міністром створенню умов для підготовки дипломатичних кадрів, завдяки чому у цей час була досягнута домовленість із київською міською владою про виділення будинку на Михайлівській площі (вул. Велика Житомирська, 2) для потреб Дипломатичної академії при МЗС України. Була започаткована робота із забезпечення співробітників міністерства житлом за пільговими цінами.

На жаль, розміри статті не дозволяють детально розповісти про всі новації і здобутки, яких вдалося здійснити під час роботи на посаді керівника міністерства Бориса Івановича Тарасюка. Звичайно, діяв він не сам - у нього була команда однодумців, які самовіддано забезпечували виконання важливих для України зовнішньополітичних завдань. Чимало об'єктивних і суб'єктивних факторів не дозволили реалізувати Б.І. Тарасюку багато його задумів. На думку експертів, тодішній Президент України Леонід Кучма звільнив його з посади Міністра закордонних справ 29 вересня 2000 р. за надмірно прозахідний курс.

Безсумнівна заслуга Б.І.Тарасюка полягає саме у тому, що він за короткий період разом зі своєю командою зумів створити потужну базу для розбудови МЗС, перетворив його на міністерство європейського рівня.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента №615/98 от 11.06.1998, Про затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС, 11 червня 1998 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U615_98.html- Назва з екрану.
2. Хартія про особливе партнерство між Україною і НАТО, підписана під час Мадридського саміту 9 липня 1997 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_002- Назва з екрану.
3. Історія створення і цілі ОЧЕС - Журнал Топ Онлайн ТВ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://toponlinetv.livejournal.com/293115.html>- Назва з екрану.
4. Львівський саміт - 99 // Альтернатива. - 1999. - № 1. - 21 травня. - С. 1.
5. Людмила Рассоха. Балто-чорноморське партнерство: перспективи [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Odessa/Rossoha.htm> - Назва з екрану.
6. Дорошко М. С. Країнознавство. Країни СНД: Навч. посіб. - К. : МАУП, 2007. - 286 с.
7. Особливості діяльності Міністерства закордонних справ України по формуванню іміджу держави [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/political/00087436_2.html- Назва з екрану.

АНОТАЦІЯ

У статті аналізується зовнішня політика України в 1998-2000 рр., коли міністром був Б.І.Тарасюк. Визначаються головні напрями перебудови діяльності міністерства, які дозволили у короткий термін зробити його діяльність ефективнішою та результативнішою. Автор детально аналізує перебудову структури міністерства, впровадження системи електронного документообігу, принципові зміни у роботі з підбору та розстановки кадрів. Дається характеристика діяльності міністра Б.І.Тарасюка на цій посаді, відмічаються сильні сторони його роботи, що стало запорукою досягнень України в зовнішньополітичній царині за цей період.

Ключові слова: Україна, зовнішня політика, Б.І.Тарасюк, структура міністерства, електронне урядування, кадрова політика.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется внешняя политика Украины в 1998-2000 гг., когда министром был Б.И.Тарасюк. Определяются главные направления перестройки деятельности министерства, которые позволили в короткий срок сделать его деятельность более эффективной и результативной. Автор подробно анализирует перестройку структуры министерства, внедрение системы электронного документооборота, принципиальные изменения в работе по подбору и расстановке кадров. Дается характеристика министра Б.И.Тарасюка на этой должности, отмечаются сильные стороны его работы, ставших залогом достижений Украины во внешнеполитической области в этот период. Ключевые слова: Украина, внешняя политика, Б.И.Тарасюк, структура министерства, электронное управление, кадровая политика.

